MAKSUD SORULARI

1. Fiiller kaç kısımdır?

- Fiiller; Aslî ve Ziyadeli olmak üzere iki kısımdır.

2. Sülâsînin tarifi nedir?

- Arapça: الثُّلَاثِيُّ مَا كَانَ مَاضِيهِ عَلَى ثَلَاثَةِ أَحْرُفٍ
- Türkçe: Mazisi 3 harfli olan fiillerdir.

3. Rubâînin tarifi nedir?

- Arapça: الرُّبَاعِيُّ مَا كَانَ مَاضِيهِ عَلَى أَرْبَعَةِ أَحْرُفٍ
- Türkçe: Mazisi 4 harfli olan fiillerdir.

4. Sülâsî mücerred babları kaç tanedir?

- Sülâsî mücerred babları 6 tanedir:

1. يَفْعُلُ -فَعَلَ
2. يَفْعِلُ -فَعَلَ
3. يَفْعَلُ -فَعَلَ
4. يَفْعَلُ -فَعِلَ
5. يَفْعُلُ -فَعُلَ
6. يَفْعِلُ -فَعِلَ

5. Rubâî mücerrede mülhak olan bablar hangileridir?

- Bu bablar 6 tanedir:
- فَعْلَى, فَعْلَلَ, فَعْيَلَ, فَعْوَلَ, فَيْعَلَ, فَعْوَلَ.

6. Rubâî mücerred hangi babdır?

- Tek babı vardır: يُفَعْلِلُ -فَعْلَلَ

7. Mezîdün fih ne demektir?

- Asıl harflerinin üzerine harf eklenmiş fiil demektir.

8. Sülâsî mezîdün fih ne demektir?

- Aslı üç harf olup, üzerine harf eklenerek harf sayısı artırılan fiillerdir.

9. Sülâsî mezîdün fih bablarını sayınız:

- Rubâî: (إِفْعَالٌ), (تَفْعِيلٌ), (مُفَاعَلَةٌ).
- Humâsî: (اِنْفِعَالٌ), (اِفْتِعَالٌ), (اِفْعِلَالٌ), (تَفَعُّلٌ), (تَفَاعُلٌ).
- Südâsî: (اِسْتِفْعَالٌ), (اِفْعِيلَالٌ), (اِفْعِوَّالٌ), (اِفْعِيلَالٌ).

10. Rubâî mezîdün fih bablarını sayınız:

- Humâsî: (تَفَعْلُلٌ).
- Südâsî: (اِفْعِنْلَالٌ), (اِفْعِلَالٌ).

11. Mastardan çıkması şiddetle ihtiyaç duyulan kelimeler nelerdir?

- Mazi, Muzari, İsmi Fail, İsmi Meful, Emir ve Nehy.

12. Mastarı gayri mimî sülâsî olursa şekli nasıl olur?

- Semâidir. Araplardan işitildiği şekilde ezberlenir, üzerine belirli bir kural yürütülmez.

13. Mastarı gayri mimî sülâsî mezîd olursa şekli nasıl olur?

- Kıyasîdir. Sülâsî mücerred olmayan mastarlar belirli bir kaideye tabidir.

14. Masdar-ı mimî sülâsî olursa şekli nasıl olur?

- Kıyasîdir.

15. Masdar-ı mimî sülâsî mezîd olursa şekli nasıl olur?

- Kıyasîdir. (İsm-i meful kalıbı gibidir).

16. Sülâsî mezîdlerde ism-i fail ve ism-i meful şekli nasıl olur?

- Muzari fiilin başındaki harf ötreli bir "mim" harfine dönüştürülür; sondan bir önceki harf esre ise ism-i fail, üstün ise ism-i meful olur.

17. Fiil-i mazinin tarifi:

- Fiil-i mazi; geçmiş zamana delalet eden, malum veya meçhul olmaktan boş kalmayan fiildir.

18. Fiil-i mazinin malumunda son harfin harekesi nedir?

- Fiil malum ise; müfred müzekker, müfred müennes ve tesniyelerinde son harf fetha üzerine mebnidir. Cem-i müzekker gaibde mazmum, geri kalanlarda sakindir.

19. Fiil-i mazinin baş harekesi:

- Mazinin ilk harfi; evvelinde hemze-i vasıl bulunan humasî ve südâsî bablar hariç meftuhtur. Bu bablarda ise meksurdur

20. Hemze-i vasıl nedir ve hangi hemzeler hemze-i vasıldır?

Hemze-i Vasıl: Başlangıçta sabit, geçiş halinde düşen hemzedir.
اَيْمُنْ, اِسْتٌ, اِسْمٌ, اِثْنَتَانِ, اِثْنَانِ, اِمْرَأَةٌ, اِمْرُؤٌ, اِبْنَةٌ, اِبْنٌ. kelimelerinin hemzesi; humasî ve südâsî bablardan gelen mazi, masdar ve emr-i hazırına bitişen hemzeler ile lâm-ı tarife bitişen hemzelerdir.

21. Hemze-i vasılların harekesi nasıldır?

Hemze-i Vasıl başlangıçta meksurdur. Ancak lamı tarife bitişen hemze ile أَيْمُنٍ kelimesinin hemzesi meftuhtur. يَفْعُلُ - babından gelen emri hazırın hemzesi ile humasi ve südasi bablardan gelen meçhul mazinin hemzesi mezmumdur.

22. Fiili Mazinin meçhulünün şekli nasıldır?

Şayet fiili mazi meçhul olursa, son harf malumda olduğu gibi fethalıdır. Sondan bir önceki harf kesreli, malumda sakin olan meçhulde de sakindir. Kalanlar mezmumdur.

23. Fiil-i muzârinin tarifi:

- Cevap: Mazi üzerine zait olması şartıyla, evvelinde (أَتَيْنَ) harflerinden birinin bulunmasıdır.

24. Malumda (muzari fiilin) baş harfinin harekesi:

- Cevap: Muzaraat harfi, rubai bablar müstesna bütün babların malumunda meftuhtur. Rubailerde ise mazmûmdur.

25. (Muzari fiilin) son harfinin harekesi:

Nasb edici gelip nasb etmedikçe, cezm edici gelip cezm etmedikçe malumda ve meçhulde merfudur.

26. Meçhulde (muzari fiilin) baş harfinin harekesi:

- Cevap: Mezmûmdur.

27. Emir nedir?

- Cevap: Kendini üstün görerek bir işin yapılmasını istemektir.

28. Nehy nedir?

- Cevap: Kendini üstün görerek bir işin yapılmamasını istemektir.

29. Emir ve nehyin şekli:

fiili muzarinin lafzı üzeredir. Ancak meczumdurlar.

30. Emr-i Hazırın yapılışı

Malumdan olan emri hazıra gelince, muzarinin muhatabından muzaraat harfi hasfedilir. Muzaraat harfinden sonraki harf sakin ise başına hemze-i vasıl getirilir. Muzaraat harfinden sonraki harf harekeli ise sonu sakin kılınır.

31. Emir ve nehyde cezm alameti:

Tesniyeler, cemi müzekkerler ve müfred müennes muhataba nununun düşmesi; sahih olan lamel fiilinin sükunu, illetli olan lamel fiilinin düşmesidir.

32. İfal babının emri hazırının şekli:

أَكْرِمْaslında تُكْرِمُ idi. Fiili muzarinin muhatabından emri hazır yapmak istedik. Bunun için bir kaide varmış o da şu imiş, muzaraat harfi hasfedilirmiş. Biz de hasfettik. Sakinle başlamak özürlendi. Hasfedileni iade etmek yeni bir harf getirmekten daha evla olduğundan evveline bir hemze-i kad'i meftuhe getirdik أَكْرِمْ oldu.

33. Emri hazırların hemzelerinin hareke durumu:

يَفْعُلُ - babından (yani 1. ve 5. babtan) gelen emri hazırın hemzesi mezmumdur. İf'al babı hariç diğerlerinin meksurdur.İf'al babının hemzesi meftuhtur.

34. İsmi Fail Nedir?

İşi yapanın ismidir.

35. Sülâsîlerde ismi failin şekli

Amma ismi faile gelince, fiili mazinin aynel fiiline bakılır.

1- Şayet fiili mazinin aynel fiili meftuh ise ismi failin vezni' نَاصِرٌ :dur.

2- Şayet fiili mazinin aynel fiili mezmum ise ismi failin vezni عَظِيمٌ :ve ضَخِمٌ'dur.

3- Şayet fiili mazinin aynel fiili meksur ise ismi failin vezni:

Müteaddilerde' عَالِمٌ :dur.

Lazımdan ise 4 vecih üzere gelir: عَطْشَانُ، مَرِيضٌ، زَمِنٌ، أَحْمَرُ

36. İsmi failin mübalağalı sığaları:

جَهُولٌ، صِدِّيقٌ، كَذَّابٌ، غُفُلٌ، يَقُظٌ، مِدْرَارٌ، مِكْثِيرٌ، لُعَنَةٌ.

37. İsmi meful nedir?

İş kendine yapılanın ismidir

38. İsmi meful sülasiden nasıl gelir?

Bütün sülasilerde vezni مَجْبُورٌ ve‘ كَسِيرٌ dur.

39. Sülasi mezidlerden ismi meful nasıl gelir?

Meçhul muzarisi üzerine gelir. Ancak başındaki muzaarat harfi mezmum bir mim ile değiştirilir.

40. عَطْشَانُ، مَرِيضٌ، زَمِنٌ، أَحْمَرُ çekimleri

Cemi	Tesniye	Müfred	*“Susuz”*
عِطَاشٌ	عَطْشَانَانِ	عَطْشَانُ	Müzekker
عِطَاشٌ	عَطْشَيَانِ	عَطْشَى	Müennes

Cemi	Tesniye	Müfred	*“Kırmızı”*
حُمْرٌ	أَحْمَرَانِ	أَحْمَرُ	Müzekker
حُمْرٌ	حَمْرَاوَانِ	حَمْرَاءَ	Müennes

Cemi	Tesniye	Müfred	*“Hasta”*
مَرْضَى	مَرِيضَانِ	مَرِيضٌ	Müzekker-Müennes

Cemi	Tesniye	Müfred	*“Kötürüm”*
زَمْنَى	زَمِنَانِ	زَمِنٌ	Müzekker- Müennes

41. Lazım fiil ne ile müteaddi olur?

Lazım fiil üç şeyden bir tanesiyle müteaddi olmaya intikal eder:

Evveline hemzei kad'i meftuhe getirerek. أَخْرَجَ

Aynel fiilini şeddeleyerek. خَرَّجَ

Kendinden sonra gelen kelimenin başına harfi cer getirerek. خَرَجَ بِهِ.

42. Müteaddi fiil ne ile lazım olur?

Müteaddi fiil iki şeyden bir tanesiyle lazım olmaya intikal eder:

1- Müteaddi fiil, müteaddilik sebeblerini hasfetmekle ve إِنْفِعَالًا babına nakletmeyle lazım olmaya intikal eder.

2- فَعْلَلَ babı ise evveline bir ت ziyade etmekle lazım olmaya intikal eder.

43. Lazımın meçhulü ve mefulü bihi olur mu?

Lazım fiilin mefulün bihi ve meçhulü gelmez çünkü lazım fiilin mefulün bihe ihtiyacı yoktur.

44. Mufaale ve Tefaül babları ne ifade eder?

مُفَاعَلَةً babı iki kişi arasında ortaklık içindir.Misal: نَاظَلْتُهُ

تَفَاعُلًا babı iki kişi veya daha fazla kişi arasında ortaklık içindir. Misal: تَدَافَعْنَا

45. İftial'in faul fiilinde itbak harfleri olursa ne olur misaller?

إِفْتَعَلَ ‘nin faul fiilinde idbak harflerinden bir harf olduğu zaman إِفْتَعَلَ nin ت‘si ط‘ya kalb edilir.

İdbak Harfleri: ص-ض-ط-ظ

إِظَّهَرَ-إِطَّرَدَ-إِضْطَرَبَ-إِصْطَبَرَ

46. İftial'in faul fiilinde ز - ذ - د olursa ne olur misaller?

إِفْتَعَلَ‘nin faul fiilinde ز-د-ذ harflerinden bir harf olduğu zaman إِفْتَعَلَ nin ت‘si dal'a kalbedilir.

إِزْدَجَرَ-إِدَّكَرَ-إِدَّمَعَ

47. İftial'in faul fiili و-ي-ث olursa ne olur misaller?

إِفْتَعَلَnin faul fiilinde و-ي-ث harflerinden bir harf olduğu zaman o و-ي-ث harfleri‘ ت ye kalb edilir. Sonra o ت harfi‘ إِفْتَعَلَ nin‘ ت sine idğam edilir.

إِتَّغَرَ-إِتَّسَرَ-إِتَّقَى

48. İsimlere ve fiillere ziyade edilen harfler.

İsimlere ve fiillere ziyade edilen harfler 10 tanedir. Bunlar da (أَلْيَوْمَ تَنْسَاهُ) harfleridir.

49. İfal babının hemzesi hangi manalara gelir?

إِفْعَالٌ babının hemzesi birçok manaya gelir.

1. Müteaddilik için olur: أَكْرَمْتُهُ
2. Sayruret (intikal) için olur: أَمْشَى الرَّجُلُ
3. Vicdan için olur: أَبْخَلْتُهُ
4. Haynunet (bir şeyin vaktinin yaklaştığını bildirmek) için olur: أَحْصَدَ الزَّرْعُ
5. İzale (bir şeyi gidermek) için olur: أَشْكَيْتُهُ
6. Duhûl (bir şeye girişi ifade etmek) için olur: أَصْبَحَ الرَّجُلُ
7. Kesret (çokluğu bildirmek) için olur: أَلْبَنَ الرَّجُلُ

50. İstif’al babının sin’i hangi manalara gelir?

اِسْتِفْعَالٌ babının sin’i birçok manaya gelir.

1. Talep için olur: أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ
2. Sual için olur: اِسْتَخْبَرَ
3. Tehavvul (dönüşmeyi bildirmek) için olur: اِسْتَحَالَ الْخَمْرُ
4. İtikad için olur: اِسْتَكْرَمْتُهُ
5. Vicdan için olur: اِسْتَجَدْتُ شَيْئًا
6. Teslim olmama manasını ifade etmek için olur: اِسْتَرْجَعَ الْقَوْمُ

Yani musibet anında إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ dediler.

51. Med harfleri, lin harfleri, illet harfleri nedir ve manaları?

Med harfleri, lin harfleri, illet harfleri ve zaid harfler birdir. Bunlar da elif, vav ve yadır.

52. Sahih, misal, ecvef, nakıs, lefif, mehmuz, muzaaf tarifleri. Arapça ve Türkçe.

1. Sahih Fiil:

وَهُوَ الَّذِي لَيْسَ فِي مُقَابَلَةِ الْفَاءِ وَالْعَيْنِ وَاللَّامِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ، وَالْهَمْزَةُ، وَالتَّضْعِيفُ.

"Faü'l-fiili, ayne'l-fiili ve lâme'l-fiili mukabilinde illet harfi (ا، و، ي), hemze ve şedde bulunmayandır." نَصَرَ gibi.

2. Misal Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ فَائِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ.

"Faü'l-fiili mukabilinde illet harflerinden bir harf olandır." وَعَدَ، يَسَرَ gibi.

3. Ecvef Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ عَيْنِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ.

"Ayne'l-fiili mukabilinde illet harflerinden bir harf olandır." قَالَ، كَالَ gibi.

4. Nakıs Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ لَامِهِ حَرْفٌ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ.

"Lâme'l-fiili mukabilinde illet harflerinden bir harf olandır." غَزَا، رَمَى gibi.

5. Lefif Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِيهِ حَرْفَانِ مِنْ حُرُوفِ الْعِلَّةِ.

"İçinde illet harflerinden iki harf bulunandır."

İki kısımdır: Lefif-i Mekrun ve Lefif-i Mefruk

a) Lefif-i Mekrun:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ عَيْنِهِ وَلَامِهِ حَرْفَانِ مِنْ هَذِهِ الْحُرُوفِ.

"Ayne'l-fiili ve lâme'l-fiili mukabilinde illet harflerinden iki harf bulunandır." قَوِيَ، طَوَى gibi.

b) Lefif-i Mefruk:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ فِي مُقَابَلَةِ فَائِهِ وَلَامِهِ حَرْفَانِ مِنْ هَذِهِ الْحُرُوفِ.

"Faü'l-fiili ve lâmü'l-fiili mukabilinde illet harflerinden iki harf bulunandır." وَقَى، يَقِي gibi.

6. Muzaaf Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ عَيْنُهُ وَلَامُهُ مِنْ جِنْسٍ وَاحِدٍ.

"Aynü'l-fiili ve lâmü'l-fiili aynı cinsten olandır." مَدَّ، يَمُدُّgibi.

7. Mehmuz Fiil:

وَهُوَ الَّذِي يَكُونُ أَحَدُ حُرُوفِهِ هَمْزَةً.

"Asıl harflerinden biri hemze olandır."

-Hemze faul fiilinde ise "Mehmuz-el Faî" diye isimlendirilir (أَخَذَ) gibi.

-Hemze aynel fiilinde ise "Mehmuz-el Aynî" diye isimlendirilir (سَأَلَ) gibi.

- Hemze lamel fiilinde ise "Mehmuz-el Lamî" diye isimlendirilir (قَرَأَ) gibi.